

Case Hirvas -Miten tästä eteenpäin?

Hyvä elämä kylissä -designkilpailu

Loppuraportti

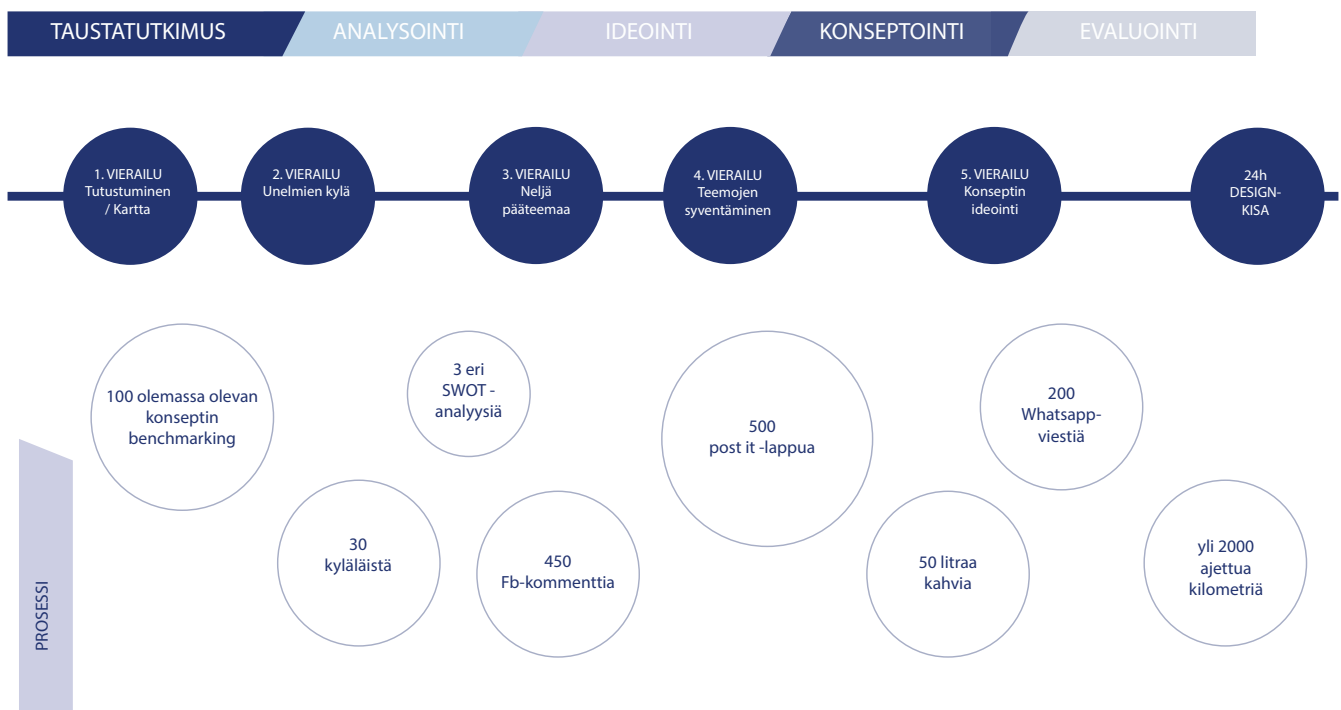
Tutkimusprosessin kulku

Ryhmän tapaamiset

Arctic Design Week 2015 Hyvä Elämä Kylissä -kilpailun aikana vierailimme Hirvas-opiskelijatiimin kanssa kylässä joka viikko viiden viikon ajan ja tapasimme kyläläisiä projektin aikana yhteensä yli kymmenen tuntia. Kylätapaamisten lisäksi kokoonnuimme opiskelijatiimin kesken vähintään kerran viikossa käymään läpi edellisten tapaamisten tuloksia. Opiskelijatiimin keskinäisissä palavereissa ideoimme ja suunnittelimme myös seuraavia kylävierailuja, sekä mahdollisia konseptivaihtoehtoja. Työskentelimme kasvotusten koko opiskelijatiimin voimin lähes kaksikymmentä tuntia jo ennen 24 h-vaihetta, jonka lisäksi olimme tiiviissä kontaktissa Facebookin kautta. Jokainen tiimin jäsen myös edisti projektia itsenäisesti tapaamisten välillä. Facebookin lisäksi hyödynsimme ryhmän keskinäisessä työssä Google Drivea, jonne kirjoitimme esimerkiksi projektipäiväkirjaa. Ideointia teimme myös Facebookissa, mutta tuloksellisimmat ideointituokiot tapahtuivat kasvokkain.

Joka tapaamiskerran jälkeen annoimme itsellemme ns. kotitehtäviä. Teimme laajan benchmark -työn tutustuen yli sataan olemassa olevaan innovaatioon ja konseptiin, jotka liittyivät mm. vanhusten aktivointiin, terveyteen, yhteisöllisyyden ja alueellisten palveluiden kehittämiseen. Analysoimme benchmark-työn tulokset ryhmän kesken, ja kerroimme tuloksista myös Hirvaan kyläläisille. Kyläläisten pyynnöstä toimitamme tämän tutkimusaineiston myös heille.

Kävimme läpi kylävierailujen tuloksia SWOT-analysien avulla. Kyläläisten ideoiden analysoimisen apuna käytimme Affinity Diagram-menetelmää, ja ryhmittelimme post it -lapuille kirjattuja ideoita löytääksemme projektin pääteemat. Opiskelijatiimin oman työn lisäksi kyläläiset arvioivat myös itse työpajojen aikana syntyneitä ideoita antamalla niille plussia (Kolme plussia/teema). Muistin tueksi kaikki tapaamiset kyläläisten kanssa dokumentoitiin valokuvin, videoin ja nauhoituksin.

Kuva 1.: Prosessi esitetty kaaviona.

Kuva 2. Löydetyt pääteemat

Kylävierailut

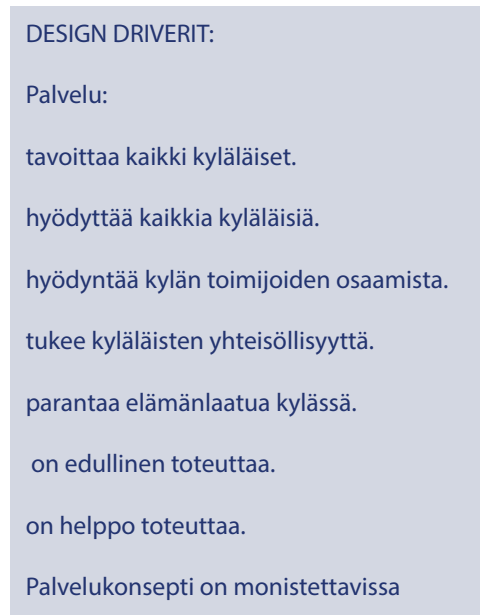
Kuten jo aikaisemmin mainittiin, tapasimme kyläläisiä joka viikko, yhteensä viisi kertaa. Tapaamisissa kyläläisten kanssa meillä oli aina jokin teema. *Ensimmäisellä kylävierailulla* keskityimme tutustumaan kyläläisiin ja kartoitimme Hirvaan kylän olemassa olevia palveluita ja aktiviteetteja sijoittamalla post it -lappuja kylän kartalle. Kirjasimme ylös myös kylään liittyviä ongelmia ja pahimpia puutteita, sekä hieman alustavia ideoita, siitä, mitä kylässä voitaisiin tarvita. Lisäksi kyläläiset merkitsivät tuomaamme karttaan kotipaikkansa.

Toisella kerralla tapasimme Hirvaslaisessa kodissa teemanamme “Unelmien Hirvas”. Käytimme jälleen post it -lappuja ja kyläläiset saivat kirjoittaa lappuihin kaiken sen mitä he todella toivoisivat kylältä löytyvän. Tällä kerralla meillä oli mukana erityisesti paljon aktiivisia ja idearikkaita ikääntyneitä työpajassa. *Kolmannella kerralla* työskentelimme Punttisali Hirmussa hieman konkreettisempien teemojen parissa, jotka nousivat esille “Unelmien Hirvas” -tapaamisessa: naapuriapu, tiedotus, koordinoija sekä yhteinen tila (virtuaalinen tai reaalinen). Tapaamisessa kyläläiset kehittivät näitä teemoja edelleen. Tapaamisessa nousi vahvasti esiin tarve tiedotuskanavalle. *Neljännellä tapaamisella* kokoonnuimme kyläläisten kanssa Hirvaslaisessa lapsiperheessä ja nostimme edellisten kylätapaamisten analysoinnin pohjalta esiin neljä konseptiaihiota; palvelubussi, yhteinen lounas, tiedotus & kyläkoordinaattori ja virtuaalinen tila. Keskustelimme konseptiaihiosta ja ideoimme niiden sisältöä yhdessä kyläläisten kanssa. Näistä neljästä vaihtoehdosta esille nousi erityisesti lähilounas ja muut lähiruoan ympärille rakentuvat palvelut, kuten luontaistalous, taimien vaihto, viljelytilan vuokraus jne.

Ennen viidettä ja viimeistä tapaamiskertaa sparraajamme haastoivat meidät miettimään, mikä on todella kylän isoin ongelma ja tarve, ja päädyimme siirtämään painopistettä “mediaseksikkäästä” ja “vetävästä” lähiruokakonseptista enemmän aidosti Hirvaan kylän perimmäisiin tarpeisiin vastaavaan suuntaan. *Viimeisen kylävierailun* työpajassa koulu oli kylän sydämenä ja sen ympärille kyläläiset saivat ideoida post it -lapuilla, mitä koululla voisi tapahtua.

Taustatutkimuksen sekä kylässä pidettyjen työpajojen pohjalta kirjasimme tiimimme kanssa Hirvaan kylään ja tähän palvelumuotoiluprosessiin liittyvät neljä pääteemaa, jotka muodostivat pohjan konseptin suunnittelulle. (Kuva 2.) Aineistostamme löysimme selkeästi myös hyvän elämän edellytykset Hirvaalla, joita olivat: tarve olla osa yhteisöä, mielekäs tekeminen, luonnon läheisyys sekä toimiva arki.

Palvelukonseptimme suunnittelua ohjasivat myös muodostamamme design driverit: (Kuva 3.)

Kuva 3. Design Driverit

Palvelukonseptiaihiot

Kolmannen kylävierailun jälkeen kehitelimme neljä palvelukonseptiaihiota:

Kyläkoordinaattori: tarjoaa opastusta kyläläisille, huolehtii kylän kaikista tiedotuskanavista (mm. facebook, nettisivut). Luotaisiin "palvelutori", josta löytyisi tietoa kylän yrittäjistä, kyläläisistä, erityisosaamisista ja kyläyhdistyksen toiminnasta. Koordinaattoriksi palkattaisiin henkilö, rahoitus tulisi osittain kyläläisiltä ja osin esimerkiksi ELY-keskukselta. Kuluja voitaisiin myös kattaa yrittäjiltä saatavien mainostulojen avulla.

Kyläfoorumi: monikanavainen tiedotus, jonka tavoitteena on kyläläisten yhteisöllisyyden lisääminen. Kyläfoorumi -sovellus yhdistäisi kaikki olemassaolevat tiedotuskanavat ja sitä olisi mahdollisuus käyttää räätälöitynä toivotussa laajuudessa (ts. valita haluttu sisältö, esim. tiettyjä toimintoja koskevat uutiset tai vain hätäviestit jne.) & halutussa formaatissa (webapplikaatio/mobiiliapplikaatio/Whatsapp -viesti/tekstiviesti). Implementointivaiheessa applikaatio jalkautettaisiin tarvittaessa postitse/ovelta ovelle.

Lähilounas: ikäpolvia yhdistävä lähiruokalounas: tarjotaan ravitseva, sosiaalinen ja eri ikäpolvia yhdistävä lähiruokalounas koululaisille ja ikääntyneille Hirvaan ala-asteella yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Ruokapalvelun ympärille voidaan linkittää muitakin toimintoja/palveluita (esim. ikääntyneille verenpaineen mittaus). Lähiruoka valmistettaisiin yhdessä ja raaka-aineet tulisivat osittain kyläläisiltä. Lisäksi toimintaa rahoitettaisiin kouluruoan osalta kouluruoan määrärahalta.

Palvelubussi: tarjoaa kyläläisille kuljetuksen ja mahdollisuuden osallistua monipuolisesti tapahtumiin. Bussi hakee ja vie palveluiden luokse tai yhteisiin tapahtumiin. Tähän palkattaisiin kuljettaja. Kyydistä perittäisiin osallistumismaksu. Palveluita, joita tuodaan kyläläisille voisivat olla esimerkiksi parturi, terveydenhoitaja, siivooja yms.

Lopullinen konseptimme ei kuitenkaan ollut mikään edellä mainituista. Se sisältää osia kaikista konseptiaihiosta, joista saimme inspiraatioita kehittäessämme lopullista konseptia. Päädyimme konseptiimme Koko kylän Olohuone vasta ihan kilpailun loppumetreillä, kun halusimme satsata aidosti kylälähtöiseen konseptiin. Viimeisellä kylävierailulla ideoimme kyläläisten kanssa lopullisen konseptin sisältöä. Kilpailun 24H -vaiheessa konsepti rakentui eheäksi myös detaljitasolla. Loppurutistuksessa oli mukana myös yksi kylän edustajista.

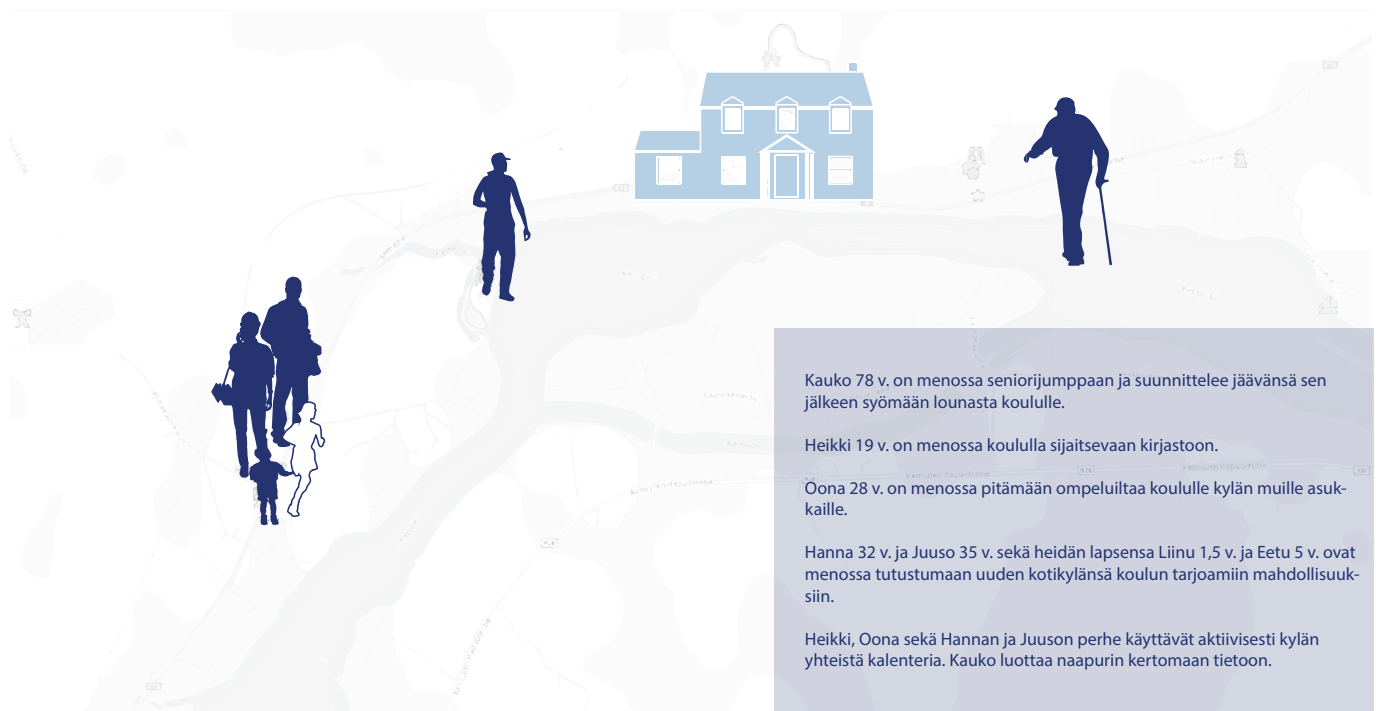
Konseptin esittely

Lopulliseksi konseptiksi ryhmämme kehitti ”Koko kylän Olohuone” -konseptin. Konseptin kantavana ideana oli muodostaa Hirvaan koulusta kylän sydän ja kylällä tapahtuvan toiminnan keskipiste. Kaikilla kyläläisillä on mahdollisuus osallistua yhteiseen toimintaan. Kylällä tapahtuvaan toimintaan on mahdollista tutustua verkkopohjaisen Kyläkalenterin avulla.

Taustatutkimusta tehdessämme kävi ilmi, että kylällä kaivataan yhteistä kokoontumispaikkaa, mitä toistaiseksi ei ole olemassa. Hirvaan koulu on kylällä liikkuvien huhujen mukaan lakkautusuhan alla, mutta koska puheenaihe on poliittisesti arka, emme sitä kyläläisten toiveesta tuoneet presentaatiossa esille. Monissa Lapin kylissä puolestaan jo lakkautetuista kouluista on tehty kylätiloja. Ideanamme oli tehdä koulusta kylätila jo ennen kun se lakkautettaisiin: luoda koululle niin paljon kylän yhteiseen hyvään tähtäävää toimintaa, että koulun lakkauttaminen koettaisiin haastavaksi myös poliittisella tasolla.

Koko kylän yhteinen olohuone rakennettiin konseptissamme Hirvaan koululle, joka sijaitsee keskellä kylää. Koululle sijoittuu jo nyt useita erillisiä toimintoja: siellä esimerkiksi pelataan sählyä ja pidetään Marttojen ja kyläyhdistyksen kokouksia. Vaikka koululla on jo nyt paljon kyläläisten järjestämää toimintaa, tiloista puuttuu kyläläisten ”oma nurkka”, tila, joka olisi selkeästi osoitettu kaikkien kyläläisten yhteiskäyttöön.

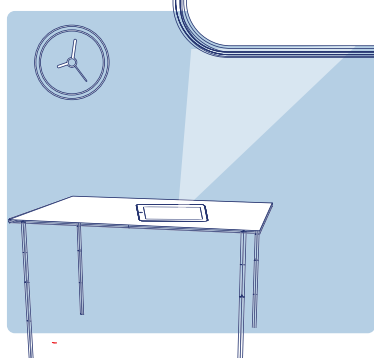
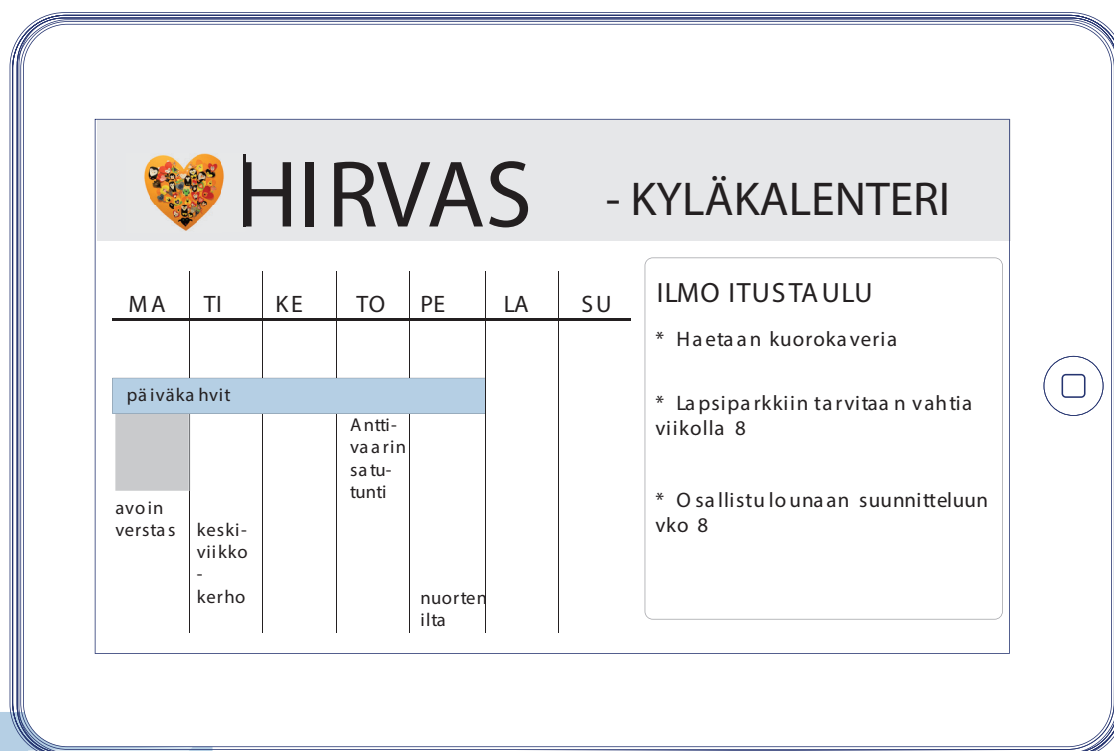
Konseptissamme koulu on kylän sydän, jossa kaikilla kyläläisillä on mahdollisuus kuulua sosiaaliseen yhteisöön, osallistua toimintoihin tai järjestää itselleen merkityksellistä tekemistä. Koululta varataan kyläläisten käyttöön oma tila - Olohuone, jonka kyläläiset suunnittelevat ja toteuttavat mieleisekseen. Olohuoneessa kyläläiset voivat viettää aikaa, tavata ohimennen sekä järjestää esimerkiksi tapaamisia tai yhdistysten kokouksia. Olohuone on kaikkien kyläläisten käytettävissä aamusta iltaan. Muut koulun tilat ovat kyläläisten hyödynnettävissä koulun kanssa yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan opetustoimintaa häiritsemättä. Koko kylän olohuone tarjoaa fyysisen tilan kyläläisten aidolle kohtaamiselle, ja paikan jossa kylän yhteisöllisyys voi kasvaa luonnollisesti.

Kuva 4.: Koulusta kylän sydän.

Kyläläisten aktivointia ja toiminnan koordinoitua tukee Kyläkalenteri, joka on koko kylän käytössä oleva verkkopohjainen työkalu. Kyläkalenterin kautta kyläläisten on mahdollista ilmoittautua erilaisiin aktiviteetteihin ja tapahtumiin sekä vastaavasti ilmoittaa tulossa olevista tapahtumista. Kyläkalenteri tarjoaa kyläläisille myös mahdollisuuden kommunikoida muiden kyläläisten kanssa. Työkalu sisältää sekä selkolukuisen kalenterinäkömän että ilmoitustaulun, jossa kyläläiset voivat tiedottaa, keskustella ja sopia yhteisistä asioista. Kalenterin sisältö on kyläläisten itsensä tuottamaa, joten he pääsevät itse vaikuttamaan yhteiseen toimintaan. Kalenterin käytön mahdollistava älynäyttö löytyy myös koululla sijaitsevasta yhteisestä Olohuoneesta.

Ryhmämme ei lähtenyt kehittämään Kyläkalenteria sovelluksena, koska olemassa olevia ja tähän tarkoitukseen sovellettavia sovelluksia on jo olemassa, ja vastaavan mobiilisovelluksen kehittäminen tulisi maksamaan kymmeniä tuhansia euroja. Kyläkalenterin voisi rakentaa esimerkiksi Googlen kalenteripohjalle tai Trelloon (<https://trello.com/>).

Kuva 5.: Ideakuva Kyläkalenterista

Konseptin vieminen käytäntöön

Tavoitteenamme oli suunnitella konsepti, joka on mahdollisimman helposti toteutettavissa. Koko kylän Olohuone on realistinen konsepti, jonka toteuttaminen ei edellytä suuria taloudellisia investointeja. Koulu tarjoaa kyläläisille edulliset tilat yhteisölliseen toimimiseen. Ensimmäinen askel koulun tilojen kehittämisessä on selvittää kaupungin kanta asiaan. Koko kylän Olohuoneen toteutuminen edellyttää kaupungin positiivista suhtautumista koulun tilojen kehittämiseen ja käyttämiseen. Kyläläiset ovat jo aiemmin neuvotelleet kaupungin kanssa koulun tilojen käyttömahdollisuuksista. Konseptimme toteutumisen kannalta on tärkeää saada kaupungilta selkeä vastaus siihen, miten koulun tiloja saa kehittää ja käyttää. Kaupungille voisi samalla perustella, kuinka tärkeä koulu on Hirvaalle.

Koulu on tällä hetkellä paras mahdollinen paikka yhteiseksi kylätilaksi Hirvaalla. Koulu on julkinen ja neutraali tila, jonka käyttö perustuu taloudellisen hyödyn sijaan kyläläisten hyvinvoinnin parantamiseen. Hirvaalla sijaitsevassa kuntosali Hirmussa on hyvät toimitilat, mutta tiloja hallinnoi yksityisyrittäjä. Vaikka yrittäjällä olisikin hyvät tavoitteet toimia yhteisön hyväksi, on toiminnalla aina taloudelliset lähtökohdat. Koulun tilat mahdollistavat myös Hirmun tiloja monipuolisempia toimintoja. Koulussa on useita luokahuoneita, laadukas puukäsityöluokka, tietokonehuone, kirjasto, moniin urheilulajeihin ja ryhmätapahtumiin soveltuva liikuntasali sekä keittiö. Lisäksi koulu sijaitsee ihanteellisella paikalla keskellä kylää.

Konseptimme toteuttaminen ei edellytä koulun olemassaoloa. Hirvaan kylällä valitsimme toimitilaksi koulun, koska nimenomaan Hirvaan kylällä se oli paras vaihtoehto. Jossakin toisessa kylässä toimitila voi olla mikä tahansa olemassa oleva fyysinen tila, esimerkiksi kylätalo, nuorisotalo tai urheilutalo. Toimitilojen ohella myös kyläkalenteri on helposti ja pienin kustannuksin toteutettava toiminto. Kyläkalenterin ei tarvitse olla monimutkainen sovellus. Kyläkalenteri on mahdollista tehdä hyödyntäen maksuttomia, jo olemassa olevia web- ja mobiilipohjaisia sovelluksia. Hirvaalla kylän aktiivisten toimijoiden joukosta löytyy myös osaamista kyläkalenterin tekemiseen.

Kilpailujärjestelyt ja oppimisprosessi

Kilpailuun osallistuminen oli todella antoisaa, opettavaista ja mielenkiintoista. Kilpailun käytännön järjestelyt olivat saumattomasti hoidetut ja koimme, että meistä pidettiin todella hyvää huolta. Hirvaan kylän kanssa työskentely oli hyvin hedelmällistä ja erittäin innostavaa, mutta olemme miettineet, saattoiko kilpailun lähtöasetelmalla olla vaikutusta kilpailussa pärjäämiseen. Hirvaan kylä on (Oikaraisen ohella) kasva-va ja lapsiperhevaltainen kylä, eikä mahdollisesti yhtä eksoottinen ja ikääntyville suunnattujen palvelujen ja ”pelastamisen” tarpeessa oleva, kuin esimerkiksi Autti tai Juujärvi. Lisäksi lehdistö ja jury vierailivat seuraamassa vain kahden ryhmän kylävierailua ja oma ainoa tapaamisemme juryn kanssa tapahtui 24 h -vaiheen alkupäässä, jolloin juuri suuntaa vaihtanut konseptiaihioiden oli vielä täysin hiomatta. Näitä asioita voisi pohtia uudelleen kilpailua seuraavan kerran järjestettäessä.

Lisäksi kilpailun tuomariston apuna voisi toimia assistentteja, jotka kartottaisivat kehitettyjen konseptien uutuusarvoa. Esim. Scavenger hunt- turistivetonaulana on melko käytetty idea sekä maailmalla, että palvelumuotoilun kouluprojekteissa, ja jopa Hirvaan kylältä löytyy kyläläisten kehittämä Satupolku, jossa on samaa ideaa. Idea potkukelkkojen vuokrauksesta oli kuitenkin hauskuudessaan ja vetävyydessään nerokas. Mitä tulee kunniamaininnan saaneeseen naapuriapuvuokruukseen, emme lähteneet vastaavaa kehittämään, koska laajan benchmark -työn ansiosta olimme tutustuneet useisiin loistaviin olemassa- ja kehitteilläoleviin naapuriapuvuokruuksiin, kuten Yhteismaan Nappi Naapuri -sovellukseen , (<http://mesenaatti.me/nappi-naapuri-valittamisen-paikka/>), Stadin aikapankkiin, ja ulkomaisiin aikapankkeihin, sekä samalla idealla toimiviin vaihtorinki -Facebook -ryhmiin.

Toinen vaihtoehto jatkossa järjestettävien kilpailujen tulosten laadun takaamiseksi voisi olla se, että varsinainen kilpailutilanne alkaisi vasta 24h-vaiheen aikana, ja tätä edeltävänä aikana kilpailuun osallistuvat tiimit jakaisivat kaiken konseptin kehittelyä edesauttavan tiedon keskenään. Tällöin kaikilla kilpailuun osallistuvilla tiimeillä olisi vielä tasaväkisemmät lähtökohdat kilpailuun, ja kilpailun tuloksena syntyvien konseptien uutuusarvo olisi todennäköisesti suurempi. Tiedonjakoon kehoitettiin kilpailun alussa, mutta kilpailutilanteen vuoksi ryhmät jakoivat hyvin vähän muille omasta prosessistaan. Oppimisen kannalta tiedon jakaminen avoimesti olisi ollut hedelmällisempää.

Vaikka halusimmekin tuoda tämän kritiikin raportissamme esille, arvostamme muiden tiimien työtä, ja erityisesti oma tiimimme vaikutti Oikaraisen tiimin tehokkuudesta ja eheästä prosessista. Vaikka voittoa ei tiimillemme tullut, koemme erityisesti kyläläisiltä ja sparraajilta saadun palautteen ansiosta että se valtava työ ja panostus, jonka laitoimme projektiin ei mennyt hukkaan. Jo mahdollisuus osallistua näin hienoon projektiin oli arvokasta. Kyläläisten kanssa luodut siteet ja yhteistyö motivoivat jatkamaan työtä eteenpäin. Upeaa oli myös tehdä työtä tiimissä, jossa kaikki tekivät parhaansa yhteisen maalin eteen. Meillä oli lisäksi onni saada tehdä töitä loistavien sparraajien kanssa - erityisesti muotoiluopiskelijoiden näkökulmasta projektin viimeiset 48 tuntia, jolloin saimme olla sparraajiemme koulutuksessa, olivat palvelumuotoilun korkeakoulu. Koemme tehneemme aivan oikean ja aidosti kylälähtöisen palvelumuotoiluprojektin. Ajankäytön kannalta lopullinen konsepti olisi voitu lyödä lukkoon jo aiemmin, jotta presentaation hiomiselle ja konseptin ydinkohtien korostamiselle esitysmateriaalissa olisi ollut enemmän aikaa.

Kilpailun vaikutukset ja kilpailun arviointi

Meidät otettiin avosylin vastaan Hirvaan kylällä ja kyläläiset olivat onnellisia siitä, kun pääsivät kertomaan uusille ihmisille heille tärkeistä asioista. Meidät kutsuttiin melko alkuvaiheessa kilpailua myös Hirvaan Facebook-ryhmään. Tiimiämme eteenpäin vievä voima oli etenkin aktiivisten kyläläisten tapaaminen ja heidän kanssaan tehty tiivis yhteistyö.

Näkemyksemme mukaan Hirvaan kylä heräsi ”horroksesta” kilpailun myötä. Kylän aktiivitoimijat ymmärsivät, että kyläläisten on loppujen lopuksi itse tehtävä suurin työ sen eteen, että kylälle syntyisi uutta toimintaa ja kylän yhteisöllisyys vahvistuisi. Aktiivitoimijat ovat havainneet kilpailun aikana omat resurssinsa ja niiden käyttömahdollisuudet sekä huomanneet avata toimintaansa (esim. kyläyhdistys, vanhempainyhdistys) myös niille kyläläisille, joille toiminta ei ole vielä ollut niin tuttua. Hirvaalla nousi selkeästi yhteen hiileen puhaltamisen henkeä, kun kyläläiset näkivät konkreettisesti post-it-lapuille kirjattujen ideoiden ja yhteisen brainstormauksen kautta miten paljon potentiaalia, osaamista ja innovointikykyä kylällä on.

Konsepti kohottaa Hirvaan kyläidentiteettiä. Kun konsepti saadaan toimimaan Hirvaalla, Koko kylän Olohuone auttaa madaltamaan ihmisten kynnystä tavata toisiaan. Konsepti voi toimia myös kylän lähiöitymispelon karkoittajana, kun kyläläiset huomaavat olevansa edelleen Hirvaslaisia, vaikka käyvätkin toisaalla töissä. Koko kylän Olohuoneen pyöriessä hyvin Rovaniemen kaupunki ei voi olla huomaamatta kylän eläväisyyttä. Näin kaupunki voi antaa kylälle myös poliittisin päätöksin realistiset mahdollisuudet säilyä kylänä ja kehittyä niin, ettei tulevaisuudessa edes iäkkään muistisairaana Hirvaslaisen tarvitse muuttaa pois rakkaalta kotikylältään.

Konseptiesityksemme lainasi Hirvaan kyläläisen Pasi Tarvaisen prosessin aikana lanseeraamaa Hirvaan kylän sloganiksi sopivaa lausetta: ”Pieni kylä iso sydän”. Tämän konseptin käyttöönotolla Hirvaan kylä voi osoittaa konseptin mukanaan tuoman ajattelumallin todentumisen myös kylän ulkopuolelle!

pieni kylä
ISO